

FITXA TÈCNICA DE L'ASSIGNATURA

Dades de l'assignatura	
Nom complet	L'educació a Occidente
Codi	E000004559
Títol	Grado en Educación Infantil por la Universidad Pontificia Comillas
Impartit en	Grau en Educació Infantil [Segon Curs]
Nivell	Reglada Grau Europeu
Quadrimestre	Anual
Crèdits	6,0 ECTS
Caràcter	Bàsic
Responsable	Margalida Calafat i Matas
Horari	Anual- 1r semestre: dimarts 9:00h-11:00h / dimecres 14:00h-15:00h 2º semestre: dilluns 11:00h-12:00h / dimarts: 9:00h-11:00h
Horari de tutories	A convenir el primer dia de classe

Dades del professorat	
Professor	
Nom	Dra. Margalida Calafat Matas
Departament / Àrea	Departament de Didàctica General i Teories de l'Educació
	Despatx nr16
Correu electrònic	mcalafat@cesag.comillas.edu

DADES ESPECÍFIQUES DE L'ASSIGNATURA

Contextualització de l'assignatura
Aportació al perfil professional de la titulació
<p>El docent ha de ser capaç de reflexionar sobre la importància de la infància, sobres les seves necessitats i de com acompanyar el procés de maduració de l'infant respectant drets sobre tot en el context escolar i incloure també les necessitats corresponents a nivell comunitari. Al mateix temps ha de conèixer les noves tendències i models d'intervenció que existeixen a l'actualitat, en la mateixa comunitat, a nivell nacional i internacional. En aquest context es treballa el concepte d'infància y la seva protecció per a la repercussió decisiva que té en l'elecció del model educatiu.</p>
Prerequisits
<p>Selecció, anàlisi i tractament de la informació procedent de fonts diverses. Comprensió i expressió oral i escrita en ambdues llengües oficials. Iniciativa i autonomia personal. Capacitat reflexiva i crítica.</p>

Competències – Objectius
Competències



GENERALS

CGI01	Capacitat d'anàlisi i síntesis	
	RA1	Describeu, relaciona i interpreta situacions i plantejaments senzills.
	RA2	Selecciona els elements més significatius i las seves relacions en textos complexos.
CGI03	Capacitat d'organització i planificació.	
	RA1	Planifica el seu treball personal de manera viable i sistemàtica.
	RA2	S'integra i participa en el desenvolupament d'un treball en grup.
CGI06	Comunicació oral i escrita en la llengua pròpia.	
	RA1	Expressa les seves idees de forma estructurada, intel·ligible i convencent.
	RA2	Intervé davant un grup amb seguretat i soltesa.
	RA3	Escriu amb correcció.
	RA4	Presenta documents estructurats i ordenats
	RA5	Elabora, te cura i consolida un estil personal de comunicació, tant oral com escrita, i valora la creativitat en aquests àmbits personals.
CGP10	Compromís ètic.	
	RA3	Se considera a sí mateix/a com agent de canvi social.
	RA4	Procura defensar els drets humans davant els alumnes i companys.
	RA5	Coneix i assumeix de forma reflexiva els principis ètics i deontològics de la professió de mestre.
CGS11	Capacitat d'aprendre.	
	RA1	Es mostra obert/a interessat/da per noves informacions.
	RA2	Canvia i adapta els seus plantejaments inicials a la llum de noves informacions.
	RA4	Estableix relacions i elabora síntesis pròpies sobre els continguts treballats.
CGS14	Preocupació per la qualitat.	
	RA2	Té mètode en la seva actuació i la revisa sistemàticament.
	RA3	Aprofundeix en els treballs que realitza
	RA4	Mostra obertura a la innovació i al treball col·laborador.

CGS16	Comprensió del fet religiós i dels valors cristians.	
	RA1	Coneix els fonaments del fet religiós.
	RA3	Respecta la llibertat religiosa com un valor y assumeix el pluralisme religiós.
ESPECÍFIQUES		
CEC02	Sòlida formació científica i cultural	
	RA2	Interpreta i compren el món present tenint en compta un ric patrimoni de coneixements científics i culturals.
	RA3	Manifesta una actitud positiva i un elevat interès per activitats culturals (artístiques, científiques, musicals...) que s'ofereixen en el seu entorn immediat.
CEC07	Capacitat per a desenvolupar la seva tasca educativa en el marc d'una educació inclusiva.	
	RA1	Considera que els assoliments educatius han de concernir a tots els alumnes en la màxima mesura que siguin capaces d'aconseguir.
CEIN27	Situat l' escola infantil en el sistema educatiu espanyol en el context europeu i en l'internacional.	
	RA1	Compren la gènesi i desenvolupament històric del sistema educatiu espanyol en tot allò que te a veure amb l'educació infantil.

BLOCS TEMÀTICS I CONTINGUTS

Continguts – Blocs Temàtics

Resultats d'aprenentatge:

1. Descriu, relaciona i interpreta situacions i plantejaments senzills.
2. Selecciona els elements més significatius i les seves relacions en textos complexos.
3. Planifica el seu treball personal d'una manera viable i sistemàtica.
4. S'integra i participa en el desenvolupament d'un treball en grup.
5. Incorpora la informació al seu propi discurs.
6. Expressa les seves idees de forma estructurada, intel·ligible i convincent.
7. Intervé davant un grup amb seguretat i soltesa.
8. Escriu amb correcció.
9. Presenta documents estructurats i ordenats.
10. Elabora, cuida i consolida un estil personal de comunicació, tant oral com escrita, i valora la creativitat en aquests àmbits.
11. Es mostra obert i interessat per noves informacions.
12. Canvia i adapta els seus plantejaments inicials a la llum de noves informacions.
13. Estableix relacions i elabora síntesis pròpies sobre els continguts treballats.
14. Té mètode en la seva actuació i la revisa sistemàticament.
15. Aprofundeix en els treballs que realitza.
16. Mostra obertura a la innovació i el treball col·laborador.
17. Respecta la llibertat religiosa com un valor i assumeix el pluralisme religiós.
18. Interpreta i comprèn el món present tenint en compte un ric patrimoni de coneixements científics i culturals.
19. Manifesta una actitud positiva i un elevat interès per activitats culturals (artístiques, científiques, musicals...) que s'ofereixen en el seu entorn immediat.
20. Considera que els assoliments educatius han de concernir a tots els alumnes en la màxima mesura que siguin capaces d'aconseguir.
21. Comprèn la gènesi i desenvolupament històric del sistema educatiu espanyol pel que concerneix l'educació infantil.
22. Coneix les principals fites de la legislació contemporània en matèria d'educació i reconeix els seus continguts.
23. S'integra i participa en el desenvolupament d'un treball en grup.
24. Incorpora la informació al seu propi discurs.

BLOC 1: Infància i protecció

- Drets i protecció de la infància: factors de risc/factors de protecció. Nivells d'intervenció. Recursos per a cobrir les necessitats de la infància d'avui.
- Revisió crítica de la situació actual de la infància i tendències de futur.
- Visió ètica de la cultura de la infància. Organismes internacionals dedicats a la infància i la seva educació.

BLOC 2: Evolució històrica de l'educació

- Precursors didàctics i evolució.
- Mètodes didàctics.

BLOC 3: Educació institucional

- Principis pedagògics bàsics.
- Models educatius actuals: descripció i anàlisi.
- Revisió crítica de models i programes de l'actualitat

BLOC 4: Pràctiques educatives

- Pràctiques d'innovació.
- La creativitat com a resposta als reptes actuals en educació.
- Aproximació a pràctiques educatives de qualitat en zones geogràfiques pròximes.

BLOC5: Educació en contextos multiculturals i multilingües

- Aclariment conceptual.
- Visió ètica de la multiculturalitat.

METODOLOGIA DOCENT**Aspectes metodològics generals de l'assignatura**

MODALITATS ORGANITZATIVES

Interacció professor - estudiant (presencial/en línia):

- Centrades en el professor: Lliçons de caràcter expositiu, estudis de casos, exercicis i resolució de problemes.
- Centrades en l'estudiant: Treball de caràcter teòric (individual i en petit grup), seminaris de treball, sessions tutorials (individuals-petit grup- gran grup).

Treball autònom de l'estudiant:

- Treball individual (recerca, lectura, estudi, reflexió i anàlisi)
- Treball en grup (cooperació, debats, converses, seminaris, estudi de casos)

RESUMEN HORES DE TREBALL DEL ALUMNAT

HORES PRESENCIALS			
Lliçons magistrals	Exercicis pràctics / resolució de problemes	Seminaris i tallers (casos pràctics)	Treballs en grup
5.00	20.00	17.00	30.00
HORES NO PRESENCIALS			
Treballs individuals	Estudi personal i documentació	Exercicis pràctics / resolució de problemes	Seminaris i tallers (casos pràctics)
20.00	20.00	38.00	30.00
CRÈDITS ECTS: 6,0 (180,00 hores)			

EVALUACIÓ I CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Activitats d'avaluació	Criteris d'avaluació	Pes
<p>EXÀMENS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prova parcial (10%) • Prova de desenvolupament (40%) 	<p>Prova parcial:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descriu, relaciona i interpreta situacions i plantejaments senzill. • Selecciona els elements més significatius i les seves relacions en textos complexos. • Expressa les seves idees de forma estructurada, intel·ligible i convincent. • Intervé davant un grup amb seguretat i soltesa. • Escriu amb correcció. • Canvia els seus plantejaments inicials a la llum de noves informacions. • Elabora, té cura i consolida un estil personal de comunicació tant oral com escrita, i valora la creativitat en aquests àmbits. • Estableix relacions i elabora síntesis pròpies sobre els continguts treballats. • Compren la gènesis i desenvolupament històric del sistema educatiu espanyol en tot allò que te a veure amb l'educació infantil. . <p>Prova de desenvolupament:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descriu, relaciona i interpreta situacions i plantejaments senzills. • Selecciona els elements més significatius i les seves relacions en textos complexos. • Expressa les seves idees de forma estructurada, intel·ligible i convincent. • Escriu amb correcció. • Canvia i adapta els seus plantejaments inicials a la llum de noves informacions. • Estableix relacions i elabora síntesis pròpies sobre els continguts treballats. • Té mètode en la seva actuació i revisa sistemàticament. • Aprofundeix en els treballs que realitza. • Mostra obertura a la innovació i el treball col·laborador • Respecta la llibertat religiosa com a un valor i assumeix el pluralisme religiós. Interpreta i comprèn el món present tenint en compte el ric patrimoni de coneixements científics i culturals. • Considera que els assoliments educatius han de concernir a tots els alumnes en la màxima mesura que siguin capaces d'aconseguir. • Comprèn la gènesis i desenvolupament històric del sistema educatiu espanyol en tot allò referit a l'educació infantil. 	<p>50 %</p>

<p>RESOLUCIÓ D'EXERCICIS O CASOS PRACTIC</p> <p>Activitats diverses de caràcter col·laboratiu. Treballs i Projectes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Se integra i participa en el desenvolupament d'un treball en grup. • Intervé davant un grup amb seguretat i soltesa. • Elabora, té cura i consolida un estil personal de comunicació, tant oral com escrita, i valora la creativitat en aquests àmbits. • Es mostra obert/a i interessat/da per noves informacions. • Canvia i adapta els seus plantejaments inicials a la llum de noves informacions. 	<p>30 %</p>
<p>TREBALLS INDIVIDUALS</p> <p>Treball autònom / port foli o carpeta d'aprenentatge</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Descriu, relaciona i interpreta situacions i plantejaments senzills. • Selecciona els elements més significatius i les seves relacions en textos complexos. • Planifica els seus treballs personals d'una manera viable i sistemàtica. • Expressa les seves idees de forma estructurada, intel·ligible i convenient. • Intervé davant un grup amb seguretat i soltesa. • Escriu amb correcció. • Presenta documents estructurats i ordenats. • Elabora, té cura i consolida un estil personal de comunicació, tant oral com escrita, i valora la creativitat en aquests àmbits. • Es mostra obert/a i interessat/da per noves informacions. • Canvia i adapta els seus plantejaments inicials a la llum de noves informacions. • Estableix relacions i elabora síntesis pròpies sobre els continguts treballats. • Té mètode en la seva actuació i revisa sistemàticament • Aprofundeix en els treballs que realitza. • Mostra obertura a la innovació i el treball col·laborador. • Respecta la llibertat religiosa com a un valor i assumeix el pluralisme religiós. • Interpreta i comprèn el món present tenint en compte el ric patrimoni de coneixements científics i culturals. • Manifesta una actitud positiva i un elevat interès per activitats culturals (artístiques, científiques, musicals...) que s'ofereixen en el seu entorn immediat. • Considera que els assoliments educatius han de concernir a tots els alumnes en la màxima mesura que siguin capaces d'aconseguir. • Comprèn la gènesi i desenvolupament històric del sistema educatiu espanyol pel que concerneix l'educació infantil. 	<p>20 %</p>

Qualificacions

L'assignatura és presencial, i per la qual cosa s'ha de participar en les activitats proposades. La participació, a més de la intervenció directa en totes les propostes d'aula, està en relació amb propostes en línia de participació obligatòria.

La no assistència comprovada i injustificada de més d'un terç de les ores lectives impartides pot tenir com a conseqüència la impossibilitat de presentar-se a examen en la convocatòria ordinària del mateix curs acadèmic. En el suposat de què s'aplicarà aquesta conseqüència la pèrdua de convocatòria s'estendrà automàticament a la convocatòria extraordinària. A tots els efectes se considera pendent de compliment de l'escolaritat obligatòria de l'assignatura.

Les activitats diverses de caràcter col·laboratiu i els treballs i projectes són propostes que s'han d'aprovar per separat, no se farà mitja si cada una de les activitats no s'han aprovat (mínim un 5 sobre 10). Aquestes propostes s'han de lliurar en el termini establert i és obligatòria l'assistència a les sessions en les quals se realitzi, ja que no s'entenen com activitats desvinculades del procés i dels continguts que se van desenvolupant al llarg del curs. Si no se lliuren en les dates establertes, l'alumne/a no els podrà presentar en l'avaluació extraordinària. En el suposat que hagi suspès alguna d'aquestes activitats l'alumne/a tindrà l'oportunitat de realitzar les modificacions oportunes per a poder obtenir la puntuació mínima al final del semestre, no per a la convocatòria extraordinària, si ha realitzat les sessions de feedback oportunes.

Se considerarà la qualificació de "no presentat" quan "hagi realitzat o lliurat un terç o menys de les activitats d'avaluació previstes en la guia docent" per tant, si supera el terç però no presenta la totalitat de les activitats d'avaluació obtindrà la qualificació de suspens. No se guardarà la qualificació de les activitats més allà del curs acadèmic.

L'adequació de la sintexis, l'ortografia i l'ús de la terminologia repercutiran en la qualificació de les diferents proves d'avaluació. No obtendran la qualificació de cinc aquelles proves d'avaluació que no reuneixin els requisits bàsics de correcció ortogràfica i gramatical, així com de presentació de treballs.

La professora utilitzarà com a recurs per a l'assignatura la plataforma virtual d'ensenyament -aprenentatge per tant l'alumnat haurà de visitar regularment l'espai de l'assignatura per a conèixer els documents de treballs i les activitats a realitzar, així com condicions, terminis de lliurament, activitats en línia, etc.

PLA DE TREBALL I CRONOGRAMA

Activitats	Data de realització	Data de lliurament
Exposició i anàlisi de continguts Consulta i revisió documental Recerca i Presa de decisions sobre la pràctica	Durant tot el curs	En cada activitat se especificarà l'exigència en el lliurament
Treballs en grup i propostes col·laboratives	Durant tot el curs	Propostes de lliurament / concretar en tutories
Treball individual/ port foli - carpeta d'aprenentatge	Dos lliuraments	Proposta individualitzada dels dos lliuraments que se concretaran en una tutoria individual

BIBLIOGRAFIA I RECURSOS

Bibliografia Bàsica

- AAVV (2005). *Les necessitats bàsiques de la infància*. Barcelona: Graó.
- BOWEN, J., ESTRUCH GIBER, J. (1992). *Historia de la educación occidental*. Barcelona: Herder.
- CAPITÁN DÍAZ, A. (2002). *Breve historia de la educación en España*. Madrid: Alianza.
- FERRAZ, LORENZO, M. (coord.) (2005). *La historia de la educación : nuevos desafíos, nuevas propuestas*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- PAJA, J.A. (1998). *La convención de los derechos del niño*. Madrid: Tecnos.
- RUIZ BERRIO, J. (Ed.) (2000). *La cultura escolar en Europa*. Madrid: Biblioteca Nueva.

Bibliografia Complementària

- AAVV (2005). *Les necessitats bàsiques de la infància*. Barcelona: Graó.
- AAVV (2007). *Guía para la aplicación de los derechos de la infancia y la adolescencia en España*. Madrid: Ministerio de asuntos sociales.
- ABDALLAH-PRETCEILLE, M (2001). *La educación intercultural*. Barcelona: Idea Books.
- ASENSIO SÁNCHEZ, M.A. (2006). *La patria potestad y la libertad de conciencia del menor: el interés del menor a la libre formación de su conciencia*. Madrid: Tecnos.
- BALDWIN, R (2007). *Usted es el primer profesor de su hijo. Qué pueden hacer los padres con y para sus hijos del nacimiento a los seis años*. Navarra: Medici.
- BAUMANN, G (2001). *El enigma multicultural. Un replanteamiento de las identidades nacionales, étnicas y religiosas*. Barcelona: Paidós.
- BEN JELLOUN, T (1998). *Papá, ¿qué es el racismo?* Madrid: Alfabeta. BERNARD, S. (2003). *El abecedario de la Educación Infantil*. Madrid: McGraw.Hill.
- BESALÚ, X. y LÓPEZ, B. (coords.) (2011). *Interculturalidad y ciudadanía: Red de escuelas interculturales*. Madrid: Wolters Kluwer.
- BESALÚ, X. (coord.), (2007). *Educación en sociedades pluriculturales*. Barcelona: Wolters Kluwer.
- BISQUERRA, R. (2004). *Metodología de la investigación educativa*. Madrid: La Muralla, S.A.
- BOFILL, A., i COTS, J. (1999). *La Declaración de Ginebra. Pequeña historia de la primera carta de los derechos de la infancia*. Barcelona: Comissió de la Infància de la Justícia i Pau.
- BONA, C. (2016). *La nova educació*. Barcelona: Rosa dels vents.
- BUXARRAIS, Ma. R. i alt. (1991). *L'interculturalisme en el currículum. El racisme*. Barcelona: Rosa Sensat.
- CARBONELL, J. (2001). *La aventura de innovar. El cambio en la escuela*. Madrid: Morata.
- CASANOVA, M.A. (2011). *Educación inclusiva: un modelo de futuro*. Madrid: Wolters Kluwer.
- CLOUDER, C. y RAWSON, M. (2009). *Educación Waldorf*. Madrid: Ediciones Rudolf Steiner.
- COLECTIVO AMANI (2004). *La escuela intercultural: regulación de conflictos en contextos multiculturales. Concienciación, negociación, confrontación*. Madrid: CIDE.
- COLECTIVO IOÉ (2003). *Inmigración, escuela y mercado de trabajo. Una radiografía actualizada*. Madrid: Fundación La Caixa.
- COLOM CAÑELLAS, A. J. (1980). *La Història de l'Educació i la Cultura als Països Catalans*. Lluç: revista de cultura i d'idees, 690 (Març-Abril).
- COLOM CAÑELLAS, A. J. (2000). *La Pedagogia al segle XX: entre la Modernitat i la Postmodernitat*. Temps d'educació, 24.
- COLOM CAÑELLAS, A.J.(1991). *Assaig d'Història de l'Educació a la Mallorca Contemporània*. Palma: UIB/Serveis de Publicacions i Intercanvi

Científic de la Universitat de les Illes Balears.

COOPER, H. (2002). *Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria*. Barcelona: Morata

CORTADA ANDREU, E. (2006). *Ser mestra a la Catalunya del segle XIX: l'escola pública com a espai professional transgressor*. Lleida: Pagès.

CYRULNIK, B.: (2004). *Los patitos feos. La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida*. Barcelona: GEDISA.

DE PUELLES BENÍTEZ, M. (ed.). (2011) . *Mariano Pérez Galán, La enseñanza en la Segunda República*. Madrid: Biblioteca Nueva.

DEMAUSE, LI. (1982). *Historia de la infancia*. Madrid: Alianza.

DÍAZ AGUADO, M.J y col. (1995). *Necesidades de la Infancia y Protección Infantil. Actuaciones frente a los malos tratos y Desamparo de menores*. Madrid: Ministerio de Trabajo AA SS.

DÍAZ AGUADO, M.J. (2002). *Educación intercultural y aprendizaje cooperativo*. Madrid: Pirámide

DOMÍNGUEZ, G. (2000). *Proyectos de trabajo, una escuela diferente*. Madrid: La Muralla

DUBREUCQ, F. L. (1995). *L'escola Decroly: una educació global des del parvulari*. «Temes d'Infància».

Barcelona: Rosa Sensat. ELBOJ, C., PUIGDELLÍVOL, I., SOLER, M. y VALLS, R. (2002). *Comunitats*

d'aprenentatge. Transformar la educació. Barcelona: Graó.

ESCOLANO BENITO, A A. (2002). *La educación en la España contemporánea. Políticas educativas, escolarización y culturas pedagógicas*. Madrid: Biblioteca Nueva.

ESCUELAS INFANTILES DE REGGIO EMILIA (1995). *La inteligencia se construye usándola*. Madrid: MEC-Morata.

FALK,J (1991). *Educar els tres primers anys: l'experiència de Lóczy*. Barcelona: «Temes d'infància» de Rosa Sensat.

FALK,J (1997). *Mirar al niño: la escala de desarrollo del Instituto Pikler (Lóczy)*. Buenos Aires: Ariana.

FALLEIROS, et al. (2014). *La seguridad del niño en la perspectiva de las necesidades esenciales*. Rev. Latino-Am.Enfermagem, 22(4), 604-10.

FERRAZ, LORENZO, M. (coord.) (2005). *La historia de la educación : nuevos desafíos, nuevas propuestas*. Madrid: Biblioteca Nueva.

FLECHA, R i LARENA, R (2008): *Comunidades de aprendizaje*. Sevilla: ECOEM.

FREINET, C. (1974). *Consells als mestres joves*. Barcelona: Laia.

GAITÁN, L. (2006). *El bienestar social de la infancia y los derechos de los niños*. Política y Sociedad, 43 (1), 66.

GATHER, M. (2004). *Innovar en el seno de la institución escolar*. Barcelona: Graó.

GOLDSCHMIED, E i JACKSON, S (2002). *La educación infantil de 0 a 3 años*. Madrid: Morata.

GOLDSCHMIED E. (2002). *Educar a l'escola d'infantil*. Barcelona: Octaedro. Temes d'In-fan-cia Rosa sensat

GUICHOT-REINA,V.; REBOLLO ESPINOSA, M.J. (2001). *Textos sobre los principios pedagógicos contemporáneos*. Sevilla: Kronos.

HANNOUN, H. (1987). *Els ghettos de l'escola. Per una educació intercultural*. Vic: Eumo.

HERNÁNDEZ DÍAZ, J.M (2010). *Cien años de pedagogía en España*. Valladolid: Castilla.

HORNO, P. (2017). *Educando en la alegría*. Desclée: Barcelona.

HOYUELOS, A (2006): *La estética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Barcelona: Octaedro.

HUGUET, T. (2006). *Aprender juntos a l'aula*. Barcelona: Graó

HUNT, L. (2009). *La invención de los Derechos Humanos*. Barcelona: Tusquets.

JARES, X. (2004). *Educar para la paz en tiempos difíciles*. Bilbao:Bakeaz.

JARES, X. (2006). *Pedagogia de la convivència*. Barcelona. Graó

- JORDAN, J.A. (1997). *Propuestas de educación intercultural para profesores*. Barcelona: CEAC
- JORDAN, J.A. i alt. (2004). *La formación del profesorado en educación intercultural*. Madrid: CIDE.
- JULIANO, D. (1993). *Educación intercultural. Escuela y minorías étnicas*. Madrid: Eudema.
- JUSTÍCIA I PAU (1992). *Immigració, racisme i xenofòbia a Mallorca*. Palma de Mallorca: El Tall.
- JUUL, J. (1999). *Els homes com a educadors*. Barcelona: Temes d'in-fàn-ci-a de Rosa Sensat KAMII, C.;
- KYMLICKA, W. (1995). *Ciudadanía multicultural*. Barcelona: Paidós
- LÁZARO, L.M., MONÉS, J. SOLÀ, P.(ed.). (2010). *Francisco Ferrer y Guardia, La escuela moderna*. Madrid: Biblioteca Nueva
- LINDON, J. (2009). *La igualdad de oportunidades en la práctica escolar*. Madrid: La Muralla.
- LLADÓ, J. i VALLESPÍR, J. (1992). *Comunitats bilingües i processos d'alfabetització* en Marín, R. y otros. Educación multicultural e intercultural. Granada: Impredisur.
- LLORENT-BEDMAR, V (coord.). (2010). *Derechos y educación de niños y niñas: un enfoque multicultural*. Sevilla: Universidad de Sevilla, Departamento de Teoría e Historia de la Educación y Pedagogía Social.
- LLORENT-BEDMAR, V. (coord) (1996). *Familia y educación: un enfoque pluridisciplinar*. Sevilla: Universidad de Sevilla, Departamento de Teoría e Historia de la Educación y Pedagogía Social.
- LLUCH, X. (2000) . *Educació intercultural*. València: Tàndem
- LLUCH, X. i SALINAS, J. (1996). *La diversidad cultural en la práctica educativa. Materiales para la formación del profesorado en educación intercultural*. Madrid: MEC.
- LÓPEZ, B. y TUTS, M. (2012). *Orientaciones para la práctica de la educación intercultural*. Madrid: Wolters Kluwer.
- LURÇAT, L. (1986). *Les necessitats i els drets dels infants*. Barcelona: «Temes d'Infància». De Rosa Sensat.
- MAALOF, A. (2009). *El desajuste del mundo. Cuando nuestras civilizaciones se agotan*. Madrid: Alianza.
- MAALOUF, A. (2008). *Identidades asesinas*. Madrid: Alianza Editorial.
- MACARULLA, I.; SAIZ, M. (2009). *Bones pràctiques d'escola inclusiva*. Barcelona: Graó
- MALAGUZZI, L (2ª- 2009). *La educación infantil en Reggio Emilia*. Barcelona: Octaedro. «Temes d'Infància» de Rosa Sensat
- MANYER, J. (1992). *Quan l'Islam truca a la porta*. Barcelona: Altafulla.
- MARCHESI, Á. (2004). *Qué será de nosotros, los malos alumnos*. Madrid: Alianza.
- MARÍ-KLOSE, P., MARÍ-KLOSE, M., VAQUERA, E. i ARGESSEANU, S. (2010). *Infància i futur. Noves realitats nous reptes*. Barcelona: Fundació "la Caixa".
- MARTÍNEZ BLANCO, A.(1999). *La secularización de la enseñanza*. Madrid: Tecnos.
- MARTÍNEZ DE PISÓN CAVERO, JM (2003). *El derecho a la educación y la libertad de enseñanza*. Madrid : Dykinson.
- MEIRIEU, PH.(2003). *El pedagóg i els drets de l'infant: història d'un malentés?* Barcelona : A.M. Rosa Sensat.
- MEROÑO, N. (1996). *La práctica intercultural en el desarrollo curricular de la educación primaria*. Madrid: MEC.
- MONTESSORI, M. (1984). *La descubierta de l'infant*. Barcelona: EUMO.
- MORIÑA, A. (2008). *La escuela de la diversidad*. Madrid: Síntesis.
- NAYA GARMENDIA, L.M., DÁVILA BLSERA, P. (coord.) (2005) *La infancia en la historia : espacios y representaciones*. Madrid: Erein.
- ORSOLA, P. (1996). *Pare, qui t'ensenya a ocupar-te de mi?* Barcelona: Rosa Sensat. Temes d'in-fàn-ci-a.
- OTERO URTAZA, E. (ed.) (2007). *Manuel Bartolomé Cossío, El maestro, la escuela y el material de enseñanza, y otros escritos*. Madrid: Biblioteca Nueva
- PAJA, J.A. (1998). *La convención de los derechos del niño*. Madrid: Tecnos

- POLK, P. (1991). *Un enfoque moderno al método Montessori*. México: Diana.
- PONS, D. (2004). *L'educació: el repte de la complexitat*. Mallorca: El Far.
- POSTMAN, N. (1990). *La desaparició de la infantesa*. Barcelona: EUMO.
- PRATS, E. (Coord.) (2007). *Multiculturalismo y educación para la equidad*. Barcelona: Octaedro
- PUJOLÀS, P. (2004). *Aprender juntos alumnos diferentes: los equipos de aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Eumo-Octaedro
- ROBINSON, K. (2012). *El elemento*. Barcelona: Conecta.
- ROBINSON, K. (2018). *Tú, tu hijo y la escuela*. Barcelona: Grijalbo.
- ROMERA, M. (2017). *La familia, la primera escuela de las emociones*. Destino: Barcelona.
- SÁENZ OBREGON, J. (2004). *John Dewey: Experiencia y educación*. Madrid: Biblioteca Nueva (Serie Clásicos de la Educación, 8)
- SANCHIDRIÁN, C. (2003). *María Montessori. El descubrimiento de la infancia. Método de la Pedagogía Científica*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- SANTOS GUERRA, M.A. (2000). *La escuela que aprendre*. Madrid: Morata.
- SEN, A. (2009). *Identitat i violència . Qui té interès a convertir la identitat en un conflicte?*. Barcelona: La Campana
- SIPÁN COMPAÑÉ, A. (coord.) (2002). *Educación para la diversidad en el siglo XXI*. Madrid: Mira.
- SORIANO AYALA, E. (coord.). (2003). *Diversidad étnica y cultural en las aulas*. Madrid: La Muralla.
- SORIANO, E. (coord.) (2002). *Interculturalidad: fundamentos, programas y evaluación*. Madrid: La Muralla.
- SORIANO, E. (coord.) (2009). *Vivir entre culturas: una nueva sociedad*. Madrid: La Muralla.
- SUREDA GARCIA, B. (edit.) (2006). *Liberalismo y educación del pueblo*. Madrid: Biblioteca Nueva/Ministerio de Educación y Ciencia.
- TARABINI-CASTELLANI, A.; VIDANÑA, L.; CLEMENTE, S. i cols. (2008). *La gestió de la diversitat al sistema educatiu de les Illes Balears. Conclusions i propostes*. Palma: Lleonard Muntaner.
- TONUCCI, F (2004). *Quan els infants diuen prou!*. Barcelona: Graó.
- TONUCCI, F (2007). *Frato 40 anys amb ulls d'infant*. Barcelona: Graó.
- TONUCCI, F. (1997). *La ciutat dels infants*. Barcelona: Barcanova.
- TONUCCI, F. (2019). *Per què la infància*. Barcelona: Destino.
- TORÍO LÓPEZ, S. ; PEÑA CALVO, J. V.; RODRÍGUEZ MENÉNDEZ, M.C. (2009). *Estilos educativos parentales: revisión bibliográfica y reformulación teórica*. Salamanca: Universidad de Salamanca.
- TRUEBA, B. (1989). *Talleres integrales en Educación Infantil*. Madrid: Ediciones de la Torre.
- VALLESPÍR, J. (Dir.) (1997). *Multiculturalisme a Mallorca*. Palma: Servei de Publicacions de la UIB.
- VAN GORP, A. SIMON, F. , DEPAEPE, M. y Monés, J. (2006) *Ovide Decroly, La función de globalización y la enseñanza, y otros ensayos*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- WHEVIORKA, M. (1992). *El espacio del racismo*. Barcelona: Paidós.
- ZAPATA –BARRERO, R (2004). *Multiculturalidad e Inmigración*. Madrid: Síntesis.

Altres recursos

Ministerio de Educación, Política social y Deporte [<http://www.mepsyd.es/portada.html>]

Conselleria d'Educació i Cultura [<http://weib.caib.es/>] Cbib Competències bàsiques a les Illes Balears [<http://cbib.caib.eS>]

Escola de cultura de pau [<http://escolapau.uab.cat/index.php>]

Revistes

Cuadernos de pedagogía. Barcelona: Wolters Kluwer. ISSN: 0210-0630. Revista mensual

Aula de Innovación Educativa. Barcelona: Graó. ISSN: 1131-995X. Revista mensual.

Guix. Barcelona: Graó. ISSN 0213-858. Revista mensual

Guix d'Infantil. Barcelona: Graó. ISSN: 2014-461X. Revista bimestral

^En compliment de la normativa vigent en matèria de **protecció de dades de caràcter personal**, se l'informa i recorda que pot consultar els aspectes relatius a la privacitat i protecció de dades que ha acceptat en la seva matrícula entrant a la web i polsant "descarregar"
<https://servicios.upcomillas.es/sedelectronica/inicio.aspx?csv=02E4557CAA66F4A81663AD10CED66792>